

Over een Zegveldse vrouw die van haar hart geen moordkuil maakte.

door N. Plomp

Voor een Woerdense notaris verschenen op 14 februari 1725 vier inwoners van Zegveldbroek, die op verzoek van Lambert Janszoon Ruys, eveneens uit Zegveldbroek, een verklaring aflegden over hetgeen zij hadden meegemaakt op 14 december van het voorafgaande jaar. Zij waren toen 's ochtends tussen tien en elf uur alle vier ten huize van Ruys toen daar de schout Pieter Uylenburg kwam, vergezeld van de secretaris Johannes Oucoop en de bode Samuel Oppelaar. De vrouw van Lambert Ruys begreep blijkbaar onmiddellijk waarom het ging, want op het goedendag van de schout antwoordde zij: "*Ben je daar Uylenspiegel? Ik had je al eer verwagt, ik had uylen hooren schreeuwen. Waar kom je nu om? Kom je om geld?*" De schout antwoordde: "*Jaa, 't is mijn om 't stuyvertje te doen*", waarop zij hernam: "*Ben je nu soo begeerig na geld? Je hebt immers een nieuwen rok (= jas) aan; off moet je een nieuwe broek hebben? Je bent mede (= ook) van dien moffenaar, die zijn geldgierig, gelijk de moffen die hier some(r)s ma(a)yen*", waarna zij het geld uittelde dat door de schout in ontvangst werd genomen. Maar vóór hij het opstreek zei zij: "*Je moet er volle quitantie op setten; niet behalve de kosten. Moet je kosten hebben, kom, ik sel je nu mede betalen*", waarop de schout volledige kwitantie gaf en geld opstreek.

Daarop maakte zij tegenover de secretaris haar misgenoegen kenbaar over de executie die haar aangedaan was, en zei: "*Jij bent er den oorsaak aff (= van), je hebt daar soo menigmaal in 't cantoortje geseten, dat is niet voor niet geweest! Je draagd al mee (= ook al) een sakje in je hair (poeder als teken van deftigheid), ik heb je wel gekend dat je soo een heer niet en was, doe je met je blauwe broekje over 't dorp liep.*

Je ben van je meuy (= door je tante) grootgebragt; dat je mijn slagt!"

Waarop vervolgens de schout, gereed om te vertrekken, *en wel vergenoegt sig vertonende, seyde: „'t Gaat hier nog heel wel”, soo met een praatje heen, "ik heb wel op arger plaatsen geweest. Je selt nu na nieuwe jaar niet betalen"* (=niet pas na nieuwjaar). Daarop zei hij goedendag en vertrok.

Waarom Lambert Ruys behoefte had aan deze verklaring over het gebeurde is niet geheel duidelijk. Evenmin blijkt wat nu precies betaald moest worden. In het rechterlijk archief van Zegveld en Zegveldbroek werden geen stukken in dit verband gevonden.

De akte is echter vermeldenswaard om het gesprek dat is weergegeven. Interessant is bijvoorbeeld de opmerking over de duitse gastarbeiders die in de zomer gras kwamen maaien.

Rest nog te vermelden wie de vier personen waren die van dit gesprek getuige waren: Cors Chielen Wiltenburg, 68 jaar, Roeloff Cornelissen van den Berg, 45 jaar, Arien Swanenbeek, 43 jaar, en Huybert Cornelisz de Jong, 32 jaar.

"Kors Gielen Wiltenburg" en "Arye Swanenbeek" ondertekenden de verklaring met hun naam, de beide anderen zetten een kruisje.

bron:

Algemeen Rijksarchief, Notariële archieven nr. 8618, notaris Daniël van Gorcum.